

Prästen som ville locka till skratt

av Tomas Carlberg

***B**land de kända profiler som framträtt i Eskilstuna hör Sune Wiman tveklöst till våra mest namnkunniga. "Alla" visste vem han var och många uppskattade också hans ovanligt drastiska humor. Den stridbare och kontroversielle prästen i Klosters församling var en man som alltid uttryckte sig fritt, såväl i predikstolen som i kontakter med massmedia. Ett typiskt talande citat: "Hjärtats kärlek är som en citron – ju mer man trycker på den desto surare blir det". Så sant som det var sagt!?*

Sune Wiman

Sune Wiman var född och upp vuxen i ett borgerligt hem på Östermalm i Stockholm. Han blev tidigt präst i Svenska kyrkan och kom därmed till Eskilstunatrakten, först Gillberga-Lista och strax därefter Barva. Flytten till Eskilstuna stad skedde 1941, då han bytte ut sin kyrkoherdetjänst i Öja-Västermo (1928-1941) mot komminister-tjänst i Klosters församling, mest för att underlätta barnens kommande skolgång vid läroverket. Familjen bestod av fru och tre söner med hemadress vid Östergatan. Till pensioneringen inköptes senare ett hus vid Hallströmsgatan, för som eskilstunabo trivdes han och bodde kvar ända till sin död, vid 91 års ålder, 1987.

En gång förklarade han syftet med att han så ofta använde humoristiska inslag i sin predikan: ”När åhörarna skrattar öppnar de ju munnen, som fågelungar, och då passar jag på att stoppa in något matnyttigt!”.

Det var i Klosters kyrka som Wiman först gjorde sig känd som högkyrklig konfirmationslärare och predikant. De ungdomsgrupper han ledde fick höra så många kärleksfulla ord om Guds moder Maria att den mer och mer fundersamma omgivningen började tro att den nye pastorn var på väg att bli katolik, och kanske på kuppen skulle leda ungdomarna i fördärvet?

Varje år samlades Eskilstunas läroverkskonfirmander kring sin omtyckte lärare i Kloster kyrka för fotografering. Bilden ovan från året 1961.

Inlåst i kyrkan

”Fader Sune” som han ofta kallades, införde delvis andra gudstjänstformer än de gängse och samlade en grupp församlingsmedlemmar till tidegärdsböner och bönevaka. Löpsedelsrubrikerna från stadens tidningar blev större och större, inte minst sedan Wimans grupp avsiktligt blivit inlåst i sin egen kyrka. Hela natten fick tillbringas inne i kyrkan, fast händelsen fick inga direkt negativa följder. När vaktmästaren öppnade på morgonen var församlingens svarta får samlade i bön. Åtgärden hade uppenbarligen inte fått dem att förlora tron.

Löpsedel från Folket, 1946

För att försäkra sig om att pastor Wiman skulle hålla sig inom ramen för Svenska kyrkans ordning kallades han till samtal med biskop Aulén i Strängnäs. När de väl träffades fick biskopen lugnande besked och lät det hela bero.

Att han hela livet hyste en stor vördnad för jungfru Maria betydde inte detsamma som att han egentligen var mera katolik än protestant. Det fanns mycket inom den lutherska kyrkan som han också värderade högt, även om han ofta såg utanför de hemvana gränserna.

Omgiven av vetgiriga konfirmander i Klosters församling. Såväl i sta'n som på landsbygden ville "Fader Sune" värna om ungdomarnas andliga hälsa.

Läste gärna Bibeln

Till sin fromhetstyp var Wiman inte bara inspirerad av den romersk-katolska kyrkan utan även av svensk frikyrklighet. Den färgstarke Eskilstunapärsten ska enligt uppgift ha läst hela Bibeln från pärm till pärm varje år. "Han tyckte det var en god sedvänja" förklarade en kollega.

Så småningom utslöts han ändå ur gemenskapen inom sin egen församling. Wimans motdrag blev då att öppna ett eget kapell, tvärs över gatan, i ett hyreshus.

Det egna kapellet inreddes i katolsk stil och lockade främst dem som pastor Wiman lärt känna under sin tid i Kloster kyrka. Trots meriter blev han aldrig utnämnd till kyrkoherde på nytt utan kvarstod fram till sin pensionering som komminister. Annars var han på många sätt en ledargestalt och alltid aktiv på flera håll. Bland många vittnesmål från tiden i Öja-Västermo finns exempel-

vis flera historier om hur pastorn bar sig åt för att försöka stävja kommersen och superiet vid den årliga midsommarfesten. Ett oväntat dramatiskt strafftal från predikstolen resulterade i stora rubriker och debatt. Ungdomsverksamhet var ständigt en hjärtefråga, menad som ett gott alternativ till dåliga nöjen.

Publikrekord

Under många år reste Sune Wiman också runt i landet som talare och föredragshållare. Ofta drog han fullt hus. Som exempel från början av "karriären" kan nämnas två tillfällen hos Barva föreläsninganstalt, där han alltså kunde framträda som bygdens egen präst. Denna förening hade som så många andra föreläsningföreningar bildats på 1920-talet och arrangerade mängder av föredrag. När statistik togs fram för perioden 1923-1948 konstaterades att bland 383 föreläsningar hade publikrekordet satts av Sune Wiman – två gånger om! Hela 275 åhörare per gång kom till föredragen om "Konstantinopel" och "Lourdes, underverkens stad".

I ett protokoll från oktober 1958 beskrev Tillinge föreläsningförening i Enköping hur Wimans föreläsning där bestod av "en lång rad poängfulla och väl valda historier, som sammanställdes till en kavalkad av lustigheter". Vid andra tillfällen kunde han jämföra Kloster kyrkas två torn med en stickpropp som gav kontakt med himlen... en minst sagt drastisk bild men kanske inget som gick hem överallt.

Sune Wiman var inte populär i alla läger men kunde onekligen ta folk och i sitt apostolat vinna mängas hjärtan med hjälp av god vilja, omtanke – och humor.

8 K. 21/2 72.

Lasse Holmqvist till Wiman: Du räcker för 8 TV-program

Kommunisterna Sune Wiman i sitt eget kyrkell med en av EK:s löpsedlar från den tiden, då det begav sig och Sune Wiman var löpsedelstoft åtskilliga gånger. (Foto: Lennart Hansén)

En dag för många år sedan promenerade kommunisterna Sune Wiman på Kyrkbron i Eskilstuna. Han upphängs då av en representant för ledighetskommittén, som på sin cykel var på väg till systembolaget. På pakethållaren hade mannen lastat en massa tomflaskor. Det bar sig inte bättre än att drösa älte i backen. Sune Wiman stannade och plöjde hjälpsamt upp alla flaskorna åt mannen, som stod och tittade på. När Wiman fått upp

Den 12 skiter flera året be-
skatte Lasse Holmqvist kommu-
nister Wiman. Man satt och prä-
tade i tre timmar och därefter
tyckte Holmqvist, att Sune Wi-
man skulle "rieka till Mitt TV-
program".

Förra måndagen handades pro-
grammet, där förelon Sune Wi-
man också bl a Ernst-Hugo Jä-
rgård och Margareta Riwok
medverkade. På söndagen ä alla

medverkande upp tillhimmans
med TV-felakt och man gick
igenom vad som skulle göras i
programmet.

— Den andra repeterade, men
det gjorde inte jag. Det där klä-
rar jag väl i alla fall, sa jag åt
den, berättar Sune Wiman.

Sune Wimans bestående intryck
av TV-inspelningen är, att det var
mycket svårt i studion ute vid
Jägerås.

alla flaskorna tackades han med orden: — Gud välsigne
pastorn! — Det var den historien, berättad för Lasse
Holmqvist av riksdagsmannen Bengt Gustavsson, som gjor-
de att kommunisterna Sune Wiman på kyrkbron framträd-
de i Lasse Holmqvists Lördagsstraffen i TV. — Inte var
jag nervös och inte behövde jag repetera mina inslag,
som de andra medverkandena gjorde, sade Sune Wiman,
när han på söndagen tog emot i bestaden på Hallströms-
gatan 4 i Eskilstuna.

— Lasse Holmqvist är en snäll
och trolig man, säger Sune Wi-
man också.

Det här var debut i TV. I
radio har Sune Wiman medver-
kat åtskilliga gånger, men det
var länge sedan. Det är inte sä-
kert, att det var hans sista TV-
framträdande. Tyvärr är det
mycket troligt, att TV-publikens
de höra mer om Sune Wiman

märkliga intressen. Lasse Holm-
qvist har nämligen talat om att
få göra ett TV-program från Sune
Wimans hem, där man skulle
prata mera intressant.

— Jag är inte särskilt angä-
ngen, men jag vill ju inte por-
törbjuda honom i mitt hem, stu-
lar Sune Wiman. Någon tid för
denna inbjudning har ännu inte
bestämts.

Som pensionär blev den välkände fader Sune
huvudperson i TV-rutan i Lasse Holmqvists
populära lördagsunderhållning.

Högkyrklig men inte katolik

Pastor Wiman samlade ofta in pengar till välgörande ändamål och var en välkommen gäst hos flera av dem som på detta sätt fick en möjlighet att dela med sig. Donationerna var ibland mycket stora och finansierade bland annat åtskilliga utlandsresor för kyrkans ungdomar.

Tack vare en nära nog gränslös öppenhet fick ”Fader Sune” ett mycket stort kontaktnät. Han gjorde ofta resor i det katolska Europa och förde korrespondens med många av dem han lärt känna. Till och med Paven och några av dennes kardinaler fick brev från den frimodige Eskilstunaprästen.

Hur var det då med den påstådda katolicismen? Ja, kanske hade inte den lutherska kyrkoledningen behövt oroa sig alls. Teolog Per Ström från Uppsala universitet höll våren 2009 ett välbesökt föredrag om just ”Sune Wiman och katolicismen” på Sundbyholms slott. Där belystes olika sidor av

Wimans teologiska och pastorala synsätt, som på intet vis antydde tankar på konversion. I stället sammanfattades ”Fader Sunes” andliga inriktning med följande ord: ”Under finns ett bottenstarkt av lågkyrklig roseniansk fromhet, därpå ett brett lager av den mest folkliga katolicism kryddad med lite Ignatius av Loyola, och överst ett tunt lager med svensk pingstväckelse”.

Källor:

Komminister Sune Wimans papper, Företagens arkiv i Sörmland.
Referat av föredrag om ”Sune Wiman och katolicismen”, Arv och Minne nr 2/2009.
Presentation förf. av Bror-Erik Ohlsson, s. 123-126 i ”Öja-Västermo vår hembygd” Lokalhistoriska sällskapet i norra Södermanlands årsbok 2007.
Uppgifter från internet, 2009-08-21: www.strangnasstift.se/media/files/20090616160048.pdf, www.barvabygden.se/bfa.htm, www.tillinge.se/forelasningsforeningen.htm, www.cellkyrkan.nu/Kyrkan/kyrkan.pdf

Sune Wiman med läroverkskonfirmander 1957.

«Se Åhr! Man kan säga, att jag blivit sedd tillom-
mans med munkar!» säger pastorn och visar en
nårbildning. «Det är en munk av omåttkännlig ka-
lisk form, men den innehåller blott och bari ålta
svensk mjölk. Ligger det inte något av ålörrens
på problemet i detta?» undrar pastor Wiman.

lisk form, men den innehåller blott och bari ålta
svensk mjölk. Ligger det inte något av ålörrens
på problemet i detta?» undrar pastor Wiman.

"Fader Sune" förklarar sig

SE-reportage: Börje Hoffsten och Hans Flodquist

Det har blåst upp till kyrkstrid i Eskilstuna. Kommunstyrelsen i Klosters församling har Wiman, en 50-årig präst, har besökt för att i sina guld-
lärstater och med sin s. k. kompletteringsgrupp visa
slutligen mer dragning åt Rom, vilket bl. a. resulterat
i att han utestängts från kyrkan i avvaktan på
vidare utredning av stiftets biskop. Men kommu-
nalskådet har inte tillit sig avsträcka, för han tror
konstigt. In i templet med sina trogna följare han
blot med den på kyrksträppan — till eskilstunabor-
nans stora förtroende och förtroende. Mångborheten
på Klosters kyrksträppa har blivit något av ett lock-
nöje för de trogna och en andaktstidning av stort
djup för de trogna.

Över ett hektar rent guld är det i kompletterings-
gruppens guld, vara ålörrens inskriftning i överättning
tyder. «Jem ålörrens i vilket Guds hela fullhet bor.»

«Vår kalk är inte från Rom utan från Näsjö, och
det gläder oss. Visserligen kommer Näsjö att bli
en suspekt ort efter detta, men det kan ej hjälpas.»

«Kompletteringsgruppen», pastor Wimans speciala
skötebarn, är en grupp av ett hundraåttio ungdomar,
till övervägande del flickor, som i katolsk världsmått
kallar sin äldste ledare «fader», eftersom «pa-
ter» klingar alltför utmanande i katolska öron.
Fäder och mödrar till dessa ungdomar har infört
församlingens kyrklydande beklagat sig över kommu-
nalskådet sköter diktaletiska ledarskap och över
att de unga blivit «bygningsmaterial» av sin brist
och tagit skada såväl till kropp som själ. «Detta är
inte förgäfligt ålörrens», säger stadens läroverste.
«De F' knäslaget ett ledet klän kan få en kyrklyd-
kalk. Vi smider en ålörrens» säger de kyrklydande
orienterade eskilstunaborerna. «De F' ju värden
kyrka...»

4/2, han bär... (Joh. 9:11)
2/2, Guds Lamm! (Joh. 1:29)
4/2, Lammets... (Joh. 19:5)

Klosters 7.21 smidas kompletteringsgruppens medlem-
mar på kyrksträppan. «Se Åhr! Man kan säga, att jag blivit
sedd tillommans med munkar!» säger pastorn och visar en
nårbildning. «Det är en munk av omåttkännlig ka-
lisk form, men den innehåller blott och bari ålta
svensk mjölk. Ligger det inte något av ålörrens
på problemet i detta?» undrar pastor Wiman.

«Vår kalk är inte från Rom utan från Näsjö, och
det gläder oss. Visserligen kommer Näsjö att bli
en suspekt ort efter detta, men det kan ej hjälpas.»

Under tiden vänder Klosters kyrklydande sina
händer. Han har inget emot Wiman, Wiman är en
intelligent man, en bra församlingssamfundare och har en
enskild förtroende att fänga och gripa sitt auditorium.
Men förtroendet, homöer...

»Fader Sunes» beklagelser.
När S: utber sig ett samtal med pastor Wiman
har han inga invändningar att göra. Teoretiskt,
har han emot med glädje, och det blir en intervju, spök-
kast med livliga utredningar, mycket lätt, välkomna
citrat och stängtryck och «vardagsvenner» i en
enda skön röra. Han har skämt möte med oss
strax efter morgonpastorskonferensen på kyrksträppan;
han lär den svenska prästskolans man utan präst-
krage och i stället med stick, en svart tyglik sum
knäppes upp kring halsen och som betraktas som
ett högkyrkligt attribut. En vältränad svart, hatt
kröner hans huvud, och när han knäpper upp kaf-
taren, skymtar en berlock i form av ett krusligt i
vattenkän.
Hans munn följer honom nedför trappan. Han
är klädd i svart dok och har slabböjningsvagnens
vagnby.
Det blir i församlingssamfundet pastorn tar emot.
Ur sin ficka tar han fram en lapp, på vilken han
skrivit tre punkter.
«Eftersom det är S: som är på jakt efter mej
(Forts. å sid. 28.)

I en stort uppslagen artikel i tidningen Se, förklarade sig komminister Wiman med sedvanlig humor:
"Vår kalk är inte från Rom utan från Näsjö, och det gläder oss.
Visserligen kommer Näsjö att bli en suspekt ort efter detta, men det kan ej hjälpas".